

Eškol Nevo
ČTYŘI
DOMOVY
A STESK

P
R
T
I
U
S
P
I
S
T
O

Začínající fotografka Noa a student psychologie Amir hledají své životní a umělecké směřování, svoje místo v Kastelu – izraelském městečku, kam se společně přistěhovali, ale kulturně tam nezapadají – i podstatu svého vztahu. Jejich vrstevníci, přátelští domácí Sima a Moše, potomci přistěhovalců z iráckého Kurdistanu, narážejí na těžko překonatelnou překážku v jinak pevném manželství: neshodnou se na míře vlivu, který má mít náboženství na jejich malé děti. Mošeho stárnoucí rodiče Avram a Gina, kteří žijí v původně arabském domě s nimi, řeší úplně jiné problémy, když Avrama po operaci žlučníku posedne zlý duch. A kdo je ten zádumčivý arabský dělník, který dům už několik měsíců obhlíží? Kam zmizí malý Jotam, bratr padlého izraelského vojáka, na kterého jeho rodiče pohroužení do žalu zapomínají, když už má všeho dost?

Čtyři domovy a stesk získaly debutujícímu Eškolu Nevovi téměř okamžitě po svém vydání mezinárodní uznání a věrné čtenáře v Izraeli i po celém světě. Mozaika pestré izraelské společnosti, rodinných a romantických vztahů i psychologicky působivě vykreslených niterných dramát, zasazená do mikrokosmu obce Kastel v jeruzalémských kopcích, plasticky vyvstává na pozadí dramatických událostí v Izraeli poloviny devadesátých let: zprvu nadějeplná atmosféra se hroutí spolu s mírovými rozhovory ve chvíli, kdy je zavražděn izraelský premiér Jicchak Rabin. V tu chvíli začíná období teroristických útoků a narůstající úzkosti na obou stranách a naděje je čím dál vzácnější zboží. Někdy je zkrátka zapotřebí si pro ni zajet až na druhý konec světa.

Eškol Nevo (*1971), vnuk třetího předsedy vlády Státu Izrael Leviho Eškola, se řadí k nejvýznamnějším současným izraelským spisovatelům. Pro svůj literární styl, zájem o vnitřní život postav a snahu o porozumění bývá často zmiňován jako pokračovatel Amose Oze, Avrahama B. Jehošuy a Davida Grossmana. Je autorem jedné povídkové sbírky a osmi románů, z nichž česky doposud vyšly *Tři patra* (*Šaloš komot*, 2015, česky 2019) a *Poslední interview* (*Ha-reajon ba-acharon*, 2018, česky 2020). Román *Čtyři domovy a stesk* (*Arbaa batim ve-gaagua*, 2004) je jeho prvotinou.

Nevovy knihy se staly v Izraeli bestsellery, jsou překládány do mnoha jazyků a autor za ně obdržel řadu domácích i zahraničních ocenění. Nevo, který vystudoval literaturu a psychologii, je zakladatelem dnes největší školy kreativního psaní v Izraeli, kde také sám vyučuje.

Eškol Nevo
Čtyři domovy a stesk

Eškol Nevo
ČTYŘI
DOMOVY
A STESK

Z hebrejštiny přeložila Sára Foitová

Pistorius & Olšanská
Příbram 2021

Tato kniha vyšla s laskavým přispěním Ministerstva kultury ČR

Z hebrejštiny přeložila Sára Foitová

Published by arrangement with The Institute for the Translation
of Hebrew Literature

Copyright © Eshkol Nevo, 2004

Translation © Sára Foitová, 2021

ISBN 978-80-7579-140-5 (PDF)

ISBN 978-80-7579-115-3 (tištěná kniha)

Věnováno mým rodičům

Intro

Nakonec na ulici vynosil i všechn nábytek, co zbyl. Trvalo to jen pár chvil. Měl pro něj přijet kamarád s dodávkou. A tak čekal. Posadil se na gauč. Měl ještě scvrklý pomeranč, tak si ho oloupal, slupky nejdřív chvíli žmoulal, pak je zahodil. Soused leštil auto; potom se zadíval na nárazník, jestli ho náhodou už nemyl. Úplně jistý si nebyl. – Vzpomněl si, že jako malý rád pozoroval mydlinky stékající po autě a sledoval, který pramínek dopadne na zem dřív. Podíval se na hodinky: pět minut po jedné. Kamarád má už dvacet minut zpoždění. To mu není podobné. Zatím by mohl tady venku všechno rozestavit jako v obýváku. Anebo ne.

Mezi křesly se protáhla paní, které jednou nesl tašky celou cestu od samošky. Zadívala se na něj. A pak se usmála.

Jiná paní zakopla o skříňku a brblala: No tak, mladej, co tu chcete? Celý to tu blokuje.

První sloka – dům první

Dalo by se to nazvat sedlem, z topografického hlediska: pahorky z obou stran nákupního střediska. To je ten společný jmenovatel. První pahorek je udržovaný, spořádaný, má pěkné, energické jméno – Mevaseret – a plno aškenázských obyvatel. Na druhém pahorku byl kdysi přechodný tábor pro přistěhovalce z Kurdistánu. Dnes tam vládne hlavně chaos. Chatrče vedle vil. Ruiny vedle květinových záhonů; na nich prašný nános. Poklidné rezidenční bloky vedle zanedbaných uliček, špinavých jak stoky. Oficiální název: Maoz Cijon. Neoficiální: Kastel. Podle bývalého vojenského opevnění na vrcholku kopce. Během války za nezávislost se tu umíralo, dnes je to historická památka. Původně se tu pásly ovce. U vjezdu hned za semaforey je minimarket „Doga a synové“. Prý bude nejlepší se zeptat tam. U Dogy poradí každému, poradí i vám.

*

Náhodný výběr oznámení z vývěsní tabule vedle obchůdku Doga a synové: Kurz praktické kabaly – speciální zaváděcí cena. Slavnost skautského oddílu Maoz bude odložena. Certifikovaná kosmetička nabízí návštěvy až domů a peeling zdarma k tomu. Vynikající student matematiky pomůže vašim dětem s domácími úkoly. Všichni místní jsou srdečně zváni

na besedu s rabínem Jicchakem. Beseda proběhne za každého počasí na náměstí u školy.

*

Prodavač v obchodě Doga a synové, kterého se Amir a Noa ptali na cestu, je místo k bytu z inzerátu nasměroval přímo doprostřed šivy. Jedna tělnatá žena tam plakala. Další ženy přinášely a odnášely stříbrné podnosy. Amira a Noy si nikdo nevšímal, ale nepřipadalo jim vhodné se hned zase zdekovat. Vmáčkli se do rohu pohovky a soustrastně sklopili hlavu. Poslouchali vyprávění o mladíkovi, který zahynul v Libanonu. Uždibovali baklavu. A občas se kradmo podívali na hodinky. Amir si propletl prsty a pomyslel si: Teď můžu být aspoň na chvíli bezvýhradně smutný. Kdo ví, kdy zase nastane příležitost odpočinout si od neustálé honby za štěstím, dovolit tomu černému inkoustu, co ho sépie smutku léta vytrvale vypouštěla, aby se svobodně rozlil do celého těla. Noa si hrála s pramenem vlasů a po chvíli si pomyslela, že potřebuje na záchod, a to celkem neodkladně. A taky že je zvláštní, jak lidem vždycky při truchlení vyhládne.

Přesně po hodině se zvedli, proklestili si cestu mezi spoustou kolen a židlí, co možná nenápadně se odtamtud vykradli a vydali se hledat správný dům.

Jen pocit naléhavosti a zápal hledání mezitím poněkud opadly.

*

Byt byl dvoupokojový. A ne zrovna jako nový. Obývák o velikosti kuchyně. Kuchyně o velikosti koupelny. Koupelna s mopen na rozcákanou vodu. Ale nic z toho pro ně neznamenal žádnou nevýhodu. Nevadilo jim, že majitelé bydlí hned vedle přes zeď, ani to, že nad sebou mají jen azbestovou střechu. Byli rozhodnutí žít spolu za každou cenu. Přestože on studuje psychologii v Tel Avivu a ona fotografii v Jeruzalémě. Maoz Cijon

je docela dobrý kompromis, řekla mu na to. Když už máš to auto. A moc se mi líbí to světlo tady, dodala, je v něm taková... jemná radost. A on ji vzal za ruku, dovedl ji k oknu a řekl: Můžeme si tady vysázet zahrádku, sedět venku na trávě. Majitel už vycítil, že je ruka v rukávě, popošel k nim a medovým hlasem dodal: To víte, tady to není jako ve městě, tady nejsou problémy s parkováním. A přitom jsme tu pěkně při cestě.

*

Asi měsíc před tím, to jsme ještě nebyli rozhodnutí, se mi zdál sen. V tom snu zezadu jako superman tlačím těžký nákladák po silnici na Jeruzalém: z Lodu do Modiinu, z Modiinu do Latrunu a tak dál. Ze začátku běžím. Krok mám lehký, nákladák letí vpřed a vítr rozfoukává všechny moje starosti. Ale když vjedu do údolí Šaar ha-Gaj, kde začíná strmější stoupání, najednou se začnu naprosto nesupermanský potit a funět. Na rovince před tím velkým stoupáním ke Kastelu už ztěžka popadám dech a nákladák se sotva šine. Projíždějící auta na mě troubí, děti v okýnkách si ukazují prstem a posmívají se mi, ale já pokračuju, plním jakýsi naléhavý vnitřní příkaz, nakonec z posledních zbytků sil nákladák dostrkám až nahoru k Mevaseretskému mostu. Jenže pak se zastavím, protože potřebuju nabrat dech, na okamžik nákladák pustím, abych si setřel pot z čela, načež se vůz začne sunout vzad. Na mě. Pokouším se ho zastavit, opřu se do něj plnou vahou svého těla, ale marně. Moje supersíla se rázem rozplyne a najednou je ze mě jenom člověk, co se snaží zastavit nákladák vážící stokrát tolik co on. Každým okamžikem nabírá rychlost. Ohromení řidiči před ním uhýbají v poslední vteřině. Sloupek na autobusové zastávce se pod ním ohne. A já běžím pozpátku, pokouším se nákladák zpomalit, strkám do něj, opírám se o něj s nohama napnutýma, jako když si sportovec protahuje svaly. Nehledě na moje směšné pokusy je tragédie – to je mi i ve snu jasné – zcela nevyhnutelná. A opravdu, dole to přijde. Kousek před Abú Ghoš nákladák narazí do auta, to narazí do dalšího auta,

to narazí do bariéry. Zkroucená ocel. Zkroucené končetiny. Vitráž ze skla a krve. Konec.

Když jsem se celý vyžděšený probudil, připadalo mi, že vím, co mi ten sen chce říct.

Zavolal jsem Noe a řekl jsem jí: Společné bydlení ano, blíž k Jeruzalému ano. Ale nejdál v Mevaseret.

*

Á, ano, a ještě jedna věc, řekl majitel nakonec, jen drobnost, nic to není. To bude asi něco k pojištění, pomyslela si Noa. Tamhle sousedům, ztlumil majitel hlas a ukázal směrem k vedlejšímu domu, tenhle týden zahynul syn. V Libanonu. Takže prosím vás, žádnou divočinu, až si budete chtít něco pustit. Samozřejmě, řekl Amir, jen klid. Ani by nás nenapadlo je nějak obtěžovat. A navíc, pane Zakiane, dodala Noa, vy nás ještě neznáte, ale my jsme tichý pár. Opravdu tichý.

*

Nakonec jsem se rozbrečel, ale ne kvůli tomu, co si všichni mysleli, že můj starší brácha Gidi umřel, i když jsem ho měl hrozně rád, a když odešli ti vojáci, co se u nás uprostřed noci objevili, a máma začala vrískat, tak mě taky štípalo v krku, jenže tentokrát jsem brečel proto, že jsem toho měl najednou zčistajasna plný zuby, jak si mě vůbec nikdo nevšímá. Všecko to začalo, když jsem se pořezal, kvůli tomu salátu, co jsem dělal pro smuteční hosty na šivě, a taky kvůli cibuli, co vám udělá v očích mlhu a pak nevidíte, kde máte prst a kde nůž. Tekla mi krev, zalila to místo mezi nehtem a bříškem prstu, to mě naučila máma, že se tomu říká břísko, a táta, který nedělal vůbec nic, jenom se nimral ve fajfce a mlčky seděl se strejdou Menašem, mi řekl: Copak nevidíš, že teď nemůžu, Jotame, ty toho naděláš, vždyť ses jenom trochu říznul, kde jsou náplasti, tak se běž zeptat mámy, kde máme náplast. Ale máma byla zas uprostřed toho svého naříkání, Gidi, Gidi, ach, můj Gidi,

a kolem ní seděly všechny její kamarádky a snažily se ji utěšit, takže abych se k ní dostal, musel bych se protáhnout přes všechny ty židle, na kterých seděly, a tak jsem zůstal stát v rohu obýváku za křeslem a nevěděl jsem, jestli jít zase za tátou, nebo prorazit ten kruh kolem mámy, ruku už jsem měl celou od krve, vypadalo to docela dost strašidelně, i když já nejsem žádný strašpytel, a pak, najednou, neměl jsem vůbec čas to zkusit zadržet, spolknout slzy, jako to někdy dělám, když se mi posmívají ve třídě, jsem se rozbřečel, ne jen tak trochu, ale na celé kolo, jako malý kluk, a všechny tetičky samozřejmě okamžitě vyskočily a obklopily mě a máma mě pevně objala, a teta Miriam, která pracuje jako sestra v nemocnici, běžela pro náplast, a všichni si mezi sebou šeptali: Chuděrka, byli si s bráškou tak blízci, a někdo křikl na Miriam, ať si pospíší, a pán z televize, co venku dělal rozhovor se strejdou Amiramem – to je oficiální mluvčí rodiny, jednak proto, že máma s tátou nechťejí s nikým mluvit, a taky proto, že šéfuje celému oddělení v elektrárenské společnosti a umí se vyjadřovat – tak ten pán z televize asi slyšel, že se vevnitř něco semlelo, a rovnou šel dál i s kameramanem a pokusil se mámě strčit před pusou mikrofon, ale strejda Amiram se přiřtil za nimi a chytal se za hlavu: Co to děláte, probůh, přece jsme se domluvili, že uvnitř v domě točit nebudete, a tety křičely: Vypadněte odsud, vy hyeny, nemáte kouška studu, a začaly do kameramana strkat rukama, až ho i s tou jeho obrovskou kamerou vystrkaly ven, a pak se obořily na strejdu Amirama: Co tě to napadlo, pouštět je dovnitř? A on se bránil: Já je ale nepustil, prostě mě obešli a nahrnuli se dovnitř, šmejdi, a pak přišla teta Miriam s náplastí a něžně mi zalapala prst, vůbec mě to nebolelo, pohladila mě po vlasech a po tváři a pošeptala mi do ucha: Já ten salát udělám, ano?

*

Pod „panem domácím“ si člověk představí staršího pána, nejspíš dost majetného a trochu otravného. To ovšem není případ Mošeho Zakiana. Je jen o dva roky starší než Amir, i když už je

ženatý a mají se Simou dvě děti. Řídí autobus společnosti Eged, má trochu plešku a sklon k vypouklému břichu. Dokáže opravit všechno možné: elektřinu, zámky, ucpané trubky. Obecně radši dělá, než mluví. A svoji ženu Simu zbožňuje – to každý vidí. Jak se na ni obdivně dívá, jako by byla nejmín Sandra Bullock. Vždycky udělá, co řekne. Když Sima mluví, souhlasně přikyvuje. A mluvit ona tedy umí, má ostrý jazyk a pálí jí to. Bude se vám u nás v Kastelu líbit, řekne, když si Amir s Noou stěhují dovnitř věci. Tím jsem si jistá. Tady jsme všichni jedna velká rodina, pro každého máme dost místa. A budete tu mít klid na studium. Zadívá se Noe do očí: Nemyslete si, nebyla jsem vždycky taková, jak mě teď vidíte. Taky jsem studovala. Účetnictví. Ale s dětmi není čas, to bych se rozkrájela. S tím se holt nedá nic dělat.

*

Za dva tři dny jsme měli být zařízený. Taky kolik jsme toho potřebovali? Jen pár kusů nábytku a vybavení. Pohovku po mém strýci s tetou, pracovní stůl po jejích rodičích, pár židlí po kamarádech, drobné předměty a dekorace, které jsme každý nashromáždili v předchozím bydlení, na zdech Noiny zarámované fotografie, matraci plnou fleků od sexu, televizi s porouchaným čudlíkem na ovládání barev. Toť vše. Po všech těch doupatech, po hádkách o účty se spolubydlíci a věčných frontách na sprchu jsme si ty první dny připadali jako v paláci. Jako královna a král. Muž a žena. Najednou jsme mohli telefonovat a nikdo nám nepočítal, kolik provoláme. Naplnit ledničku vším, co máme rádi. Promenovat se po obýváku ve spodním prádle nebo i bez něj. Milovat se kdekoli v bytě, v kteroukoli hodinu, bez obav z nečekaného návratu spolubydlících. Stačí jenom předtím zatáhnout žaluzie. Sousedům odnaproti ještě neskončilo třicetidenní truchlení a my jim nechceme dělat schválnosti.

*

Ještě neuběhlo dost času. Ten příběh pořád ještě vře.
Strčit do něj prst: jen tak se ho můžete dotknout.
A zase se rychle stáhnout.

*

Na první fotce v tom albu nejsme s Amirem ani spolu. Tedy spolu jako pár, doopravdy spolu. Modi ten snímek vyfotil u skrytého pramene říčky Dargot, aspoň myslím. Vyfotil nás bez varování, žádné „řekněte sýr“, žádné pózování, a to se mi na té fotce právě líbí. Je přeexponovaná a zdaleka ne dokonale ostrá, ale zachycuje něco opravdového. Všichni vypadáme dost vyflusle, taková ta příjemná únava po túře. Janiv leží s kšiltovkou na obličejí. Jael, jeho tehdejší holka, má hlavu položenou na jeho břicho, jedna z jejích kudrnatých kadeří se svezla dolů a dotýká se země. Amichaj podává čutoru s vodou Nirovi, který ji soudě podle zarudlých tváří dost potřebuje. Hila, která mě na výlet přizvala, „ne aby ses seznamovala s kluky, prosím tebe, aby ses seznamovala s pouští!“, hledá něco v krosně, možná mikinu, protože tílko, které má na sobě, je moc tenké, zrovna se zvedá vítr. Knihomolka Adi drží v ruce knížku, podle velikosti nejspíš něco z nakladatelství Am Oved, ale nečte si. Její zelené oči se přes okraj knihy usmívají na Modiho. Ona jediná ho zastihla při tajném focení, možná proto, že spolu chodili.

A všichni – Janiv i Jael, Ami i Nir, Hila i Adi – jsou víceméně spolu, dost blízko, že by se kolem nich dala nakreslit imaginární kružnice o poloměru možná metr a půl, víc ne. Jenom dvě postavy se nacházejí vně toho kruhu: Amir a já.

Amir sedí na velkém balvanu hned nad pramenem, bradou se opírá o kolena, nohy si tiskne k hrudi a pozorně si prohlíží ostatní. Já na druhé straně pramene sedím opřená o bágl a prohlížím si ostatní úplně stejně jako on.

Díváme se na ně tak podobně, až je to neuvěřitelné.

Vždycky, když tu fotku vidím, musím se tomu smát. Dva pozorovatelé. Žádný div, že nám trvalo tři dny vzájemného